

Секція 4. Проекти реформи бюджетної системи та місцевих фінансів

Бюджетна складова ефективності функціонування державного сектора економіки України

К.е.н., доцент кафедри фінансів Боярко І. М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів Дехтяр Н. А.,
старший викладач кафедри фінансів Дейнека О. В.
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Розбудова ефективної та конкурентоспроможної економіки вимагає системного підходу до реформування державних фінансів, проблеми яких сьогодні є ключовими ризиками для швидкого відновлення економіки України в посткризовий період. Слід зазначити, що ефективність економічної політики держави у сфері фінансів визначається не лише тим, скільки коштів мобілізовано до бюджету, а й тим, наскільки ефективно вони перерозподілені і використані. Фінанси державного сектору, як складова ланка державних фінансів, покликані забезпечувати захист економіки, створення умов безпечної життєдіяльності громадян нівелюючих несприятливий вплив чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. З позицій оптимізації моделі національної економіки держава повинна мінімізувати обсяг економічної діяльності, спрямованої на зазначені цілі, оскільки державна власність має менший потенціал ефективного господарювання і протидії ризикам. Тому, орієнтація на істотне скорочення державного сектора передбачає підвищення його ефективності.

Ефективність діяльності суб'єктів державного сектора економіки в ринковій економіці має певну специфіку прояву. Це пов'язано з тим, що зазвичай, економічний ефект проявляється у формі прибутку, а для суб'єктів державного сектора економіки, які працюють як неприбуткові організації і відіграють важливу соціальну значимість у життєдіяльності суспільства, ефективність обумовлюється рівнем досягнення відповідної мети. У зв'язку з

цим, ефект від функціонування бюджетних установ та організацій необхідно визначати з позиції максимізації суспільного добробуту.

Основним критерієм, що дозволяє визначити рівень фінансового навантаження на державний бюджет з боку суб'єктів державного сектора економіки є показник бюджетної ефективності. Він може вимірюватися шляхом зіставлення надходжень до державного бюджету від суб'єктів даного сектору з обсягами бюджетного фінансування на їх утримання. Бюджетна ефективність суб'єктів державного сектора економіки розраховується як співвідношення між обсягами чистих надходжень до державного бюджету в результаті діяльності суб'єктів державного сектора економіки та видатками з державного бюджету на фінансування їх поточної діяльності. Сумарні платежі до бюджету у вигляді сплати податків та зборів, відрахувань частини прибутку, сплати дивідендів та інших надходжень до загальнодержавних цільових фондів складають обсяг грошових надходжень суб'єктів державного сектора економіки.

Слід зазначити, що розрахунок бюджетної ефективності відіграє важливу роль під час формування політики щодо реформування державного сектора економіки та надає можливість узгодити такі економічні аспекти, як розвиток державного сектора і формування державного бюджету. На основі результатів розрахунку бюджетної ефективності можна здійснювати балансування двох суперечливих завдань держави: підтримка і розвиток державного сектора економіки та забезпечення збалансованості державного бюджету.

Відмітимо, що проведення розрахунків бюджетної ефективності дозволяє оцінити доцільність перебування того чи іншого суб'єкта у складі державного сектора економіки. Формування комплексного показника бюджетної ефективності здійснюється на основі усереднення показників бюджетної ефективності в розрізі комерційних та некомерційних суб'єктів господарювання державного сектора економіки. Відповідно, якщо комплексний показник бюджетної ефективності більше нуля, тобто баланс доходів і витрат є позитивним, то входження оціненого суб'єкта господарювання до складу державного сектора економіки є обґрунтованим. У випадку, якщо даний

показник менше нуля, то слід звернути увагу на можливість реструктуризації державного сектора шляхом приватизації неефективних суб'єктів.

Результати проведених розрахунків інтегрального показника бюджетної ефективності фінансів державного сектора економіки України за період 2005-2009 роки у розрізі діяльності державних комерційних підприємств та бюджетних установ свідчать, що бюджетна ефективність державного сектора має від'ємний результат, який в середньому на рік становить -14,73 %. Це зумовлено неефективністю діяльності бюджетних установ, за якими чисті надходження до бюджету від їх функціонування не покривають поточні витрати на їх утримання (в середньому на 1 грн. поточних витрат з бюджету на фінансування бюджетних установ припадало близько 86 копійок дефіциту надходжень для повного покриття цих витрат).

Отже, в умовах, коли маневрування бюджетними витратами здійснюється в достатньо вузькому фінансовому просторі слід знаходити способи підвищення мікроекономічної ефективності державних підприємств або скорочувати державний підприємницький сектор. З врахуванням вищевикладеного при формуванні бюджетної політики і розробці програм соціально-економічного розвитку країни як в цілому, так і в розрізі видів економічної діяльності, та регіонів доцільно враховувати бюджетну складову ефективності функціонування державного сектора економіки України.

Список використаної літератури

1. Дейнека О. В. Методичні підходи щодо оцінки ефективності функціонування фінансів державного сектора економіки / О. В. Дейнека // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Вип. 26. – С. 221-229.
2. Длугопольський О. В. Теорія економіки державного сектора : навчальний посібник / О. В. Длугопольський. – К. : «ВД «Професіонал», 2007. – 592 с.
3. Соловьев М. М. Проблемы оценки эффективности управления государственной собственностью / М. М. Соловьев, Л. И. Кошкин // Менеджмент в России и за рубежом. – 2008. – № 4. – С. 32-47.

Боярко, І.М. Бюджетна складова ефективності функціонування державного сектора економіки України [Текст] / І.М. Боярко, Н.А. Дехтяр, О.В. Дейнека // Методологічні та методичні аспекти функціонування системи державних фінансів: матеріали науково-практичної конференції, 19 березня 2011 р., Донецьк. - Донецьк: ДонУЕП, 2011. - С. 45-47.